

¿Quin és l'origen biològic de l'amor?

La fletxa de Cupido

¿Hi ha un component biològic en la seducció que ignorem? ¿Fins a quin punt el nostre comportament sexual no és conseqüència de la reacció a una sèrie d'estímuls determinats?

La seducció està plena de miroies, poses i flatxendes suggerents.

RAFA GIL

L'art de la seducció és probablement un dels temes favorits de la nostra espècie. A tots ens agrada seduir, utilitzar aquest llenguatge divertit i sucós de miroies, poses i flatxendes suggerents; parlar, fins a la desesperació de l'interlocutor, de com fem, de com reaccionà, i de com es troba

d'arrupit el nostre cor. És com si la natura hagués dotat els homes de la necessitat d'estimar. ¿A qui no li agradaria ser un seductor i tenir mil amors? Ser mestre d'amor... que diria Salvat-Papasseit. "Ser mestre d'amor/ qui no pagaria!". En el fons, la major part dels homes tenim la petita recança de no haver aconseguit emular Don Juan i la major part de les

dones de no haver estat una Dulcinea, una Laura, ni una Beatriu. O si voleu una Mme. de Pompadour o una Diana de Poitiers... Ni haver tingut el nas de Cleopatra.

Sembla que en l'èxit de l'amor és on roman gran part de l'èxit personal. Molts dels poetes que han escrit sobre l'amor potser haurien renunciat al seu art per un

amor tendre i sincer. Stendhal va arribar a descobrir el veritable amor. El va buscar, això sí, desesperadament. Qui sap si el jove Julien era ell i Mme de Renal l'amor que mai va arribar a descobrir.

Però, ¿perquè existeix l'amor? Tots sabem més o menys en què consisteix, ¿però quina és la seua funció? ¿Que potser no viuríem millor si no haguérem de sotmetre-nos a aquesta sensació que fa de l'individu un sòmina encantador? Fou Schopenhauer, seguint les idees de Hegel, el que va donar per primera vegada una explicació de caire biològic. Per a aquest filòsof l'amor no era més que un estri de la natura utilitzat per assegurar la procreació d'individus de la nostra espècie. Schopenhauer, que era un gran coneixedor de les idees científiques de Goethe, veia l'home com un animal egoista que té com a únic objectiu en la seua vida reproduir-se, i d'aquesta manera, mitjançant la descendència, romandre en el temps. Aquesta funció que els naturalistes adjudiquen exclusivament a les altres espècies de la natura fou de sobte considerada per a l'espècie humana. És clar que aquesta visió no fou en absolut tinguda en compte per la societat de la seua època: l'obra de Schopenhauer fou prou anterior a la de Darwin, i l'home es veia llavors com el centre de la creació.

Actualment, la situació ha canviat força des de Schopenhauer: les idees de Darwin, els progressos de la genètica i el registre fòssil han deixat ben palesa la nostra íntima relació amb els animals. No obstant això, l'home encara segueix reservant com a exclusives algunes sensacions, alguns comportaments entre els quals es troba l'amor. La fletxa de Cupido explica el nostre inesperat enamorament, i buscar una explicació biològica mou la protesta immediata. Tanmateix, si bé existeix en el nostre ritual amorós un important component cultural també s'ha de considerar una sèrie d'aspectes biològics. Els senyals de les pupil·les i les feromones poden ajudar-nos a entendre millor la causa última i instintiva del nostre desesperat enamorament.

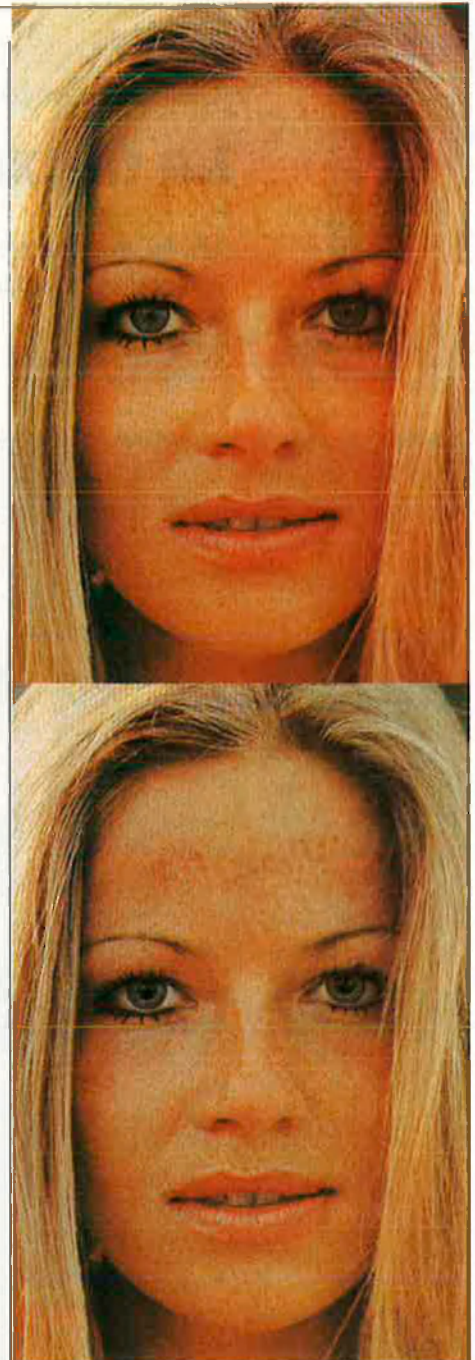
EL SEXE ALS ULLS

Tant en els homes com en les dones els ulls juguen un paper fonamental en l'art de la seducció. La literatura sempre ha tractat els ulls com una eina d'exquisit encís. Allò de "hi havia en els teus ulls una llum...", "els teus ulls brillaven com..." estem cansats de sentir-ho repetir. ¿Què tenen els ulls de tan especial?

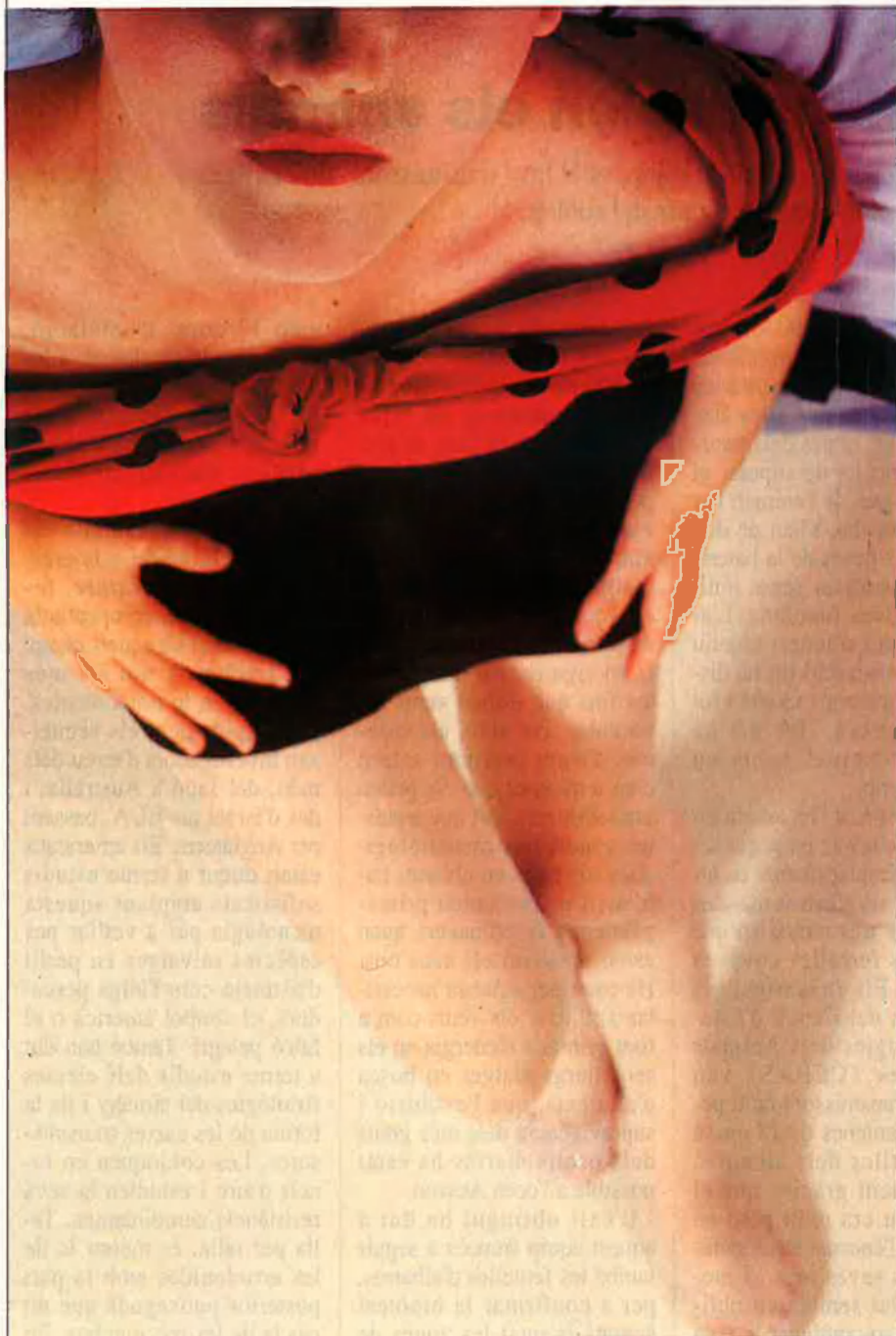
Fou Hess el primer que va descobrir els senyals de les pupil·les. Aquest investigador va observar en un grup d'estudiants que quan passava unes fotografies de dones "suggerents" es produïa en aquests una dilatació de la pupil·la. Va realitzar una altra prova i els va proporcionar dues fotografies de la cara d'una dona, una amb les pupil·les petites i l'altra amb les pupil·les força dilatades, i en preguntar quina de les dues preferien eixí per majoria absoluta la segona fotografia. Hess va concloure que les pupil·les dels ulls es dilaten o contrauen de tal manera que no es troba totalment relacionat amb el grau d'il·luminació, sinó que està correlacionat directament amb el nostre interès per l'objecte o el subjecte que està al davant nostre. Per la dilatació de la pupil·la es pot, per tant, conèixer l'estat d'excitació d'una persona: una persona excitada sexualment experimentarà una dilatació instintiva de les seues pupil·les.

Aquest fet ja era conegut indirectament per les cortesanes de l'Edat Mitjana. Aquestes utilitzaven la planta de belladona (*Atropos belladona*) que posseeix la substància atropina i que té la propietat de dilatar la pupil·la extraordinàriament (el col·liri, utilitzat pels oculistes, posseeix també aquesta substància). Això potser explica el nom d'aquesta planta, que també ha estat molt emprada en bruixeria i medicina. Les cortesanes abans d'anar a l'encontre del seu senyor es posarien als ulls unes quantes gotetes d'un extracte de belladona que els dilatava la pupil·la, per tal de què el senyor hi veiera la gran excitació que els produïa la cita. En definitiva, es tractava d'un plagi biològic: les cortesanes es creaven als ulls una llum excitant que sorgeix en el punt àlgid de la passió. Fuster en el seu *Diccionari per a ociosos* considera els trobadors del segle XII els descobridors de l'amor. Però se n'oblida de les cortesanes, que, si no el descobriren ni divulgaren l'amor (per no discutir l'admirat Fuster), sí en sabien molt més que qualsevol famós trobador.

La pupil·la, a més, també marca un gran nombre de canvis emocionals. Per exemple, en diversos experiments s'ha observat que les pupil·les, en veure la fotografia d'un xiquet, es dilataran i reduiran en funció de l'estatus de l'observador. Les fotografies mostrades a les dones solteres i casades, tant en fills com sense ells, produiran dilatació de les pupil·les en tots els casos. Tanmateix, sols els homes amb fills reaccionaren positivament en observar la fotografia del xiquet.

Es tanta la informació que donen les pupil·les que molts comerciants d'Orient utilitzaven ulleres de sol per a evitar que els delataren en veure una peça d'extraordinària qualitat. Ocultar els ulls és freqüent en aquells individus que volen passar per durs, i que necessiten no denunciar les seues intencions. El model de policia americà amb ulleres de sol platejades ha estat utilitzat llargament en els films de violència policíaca. Els ulls delaten les bones o les dolentes intencions. I quan un va a triturar un quidam no interessa que se n'adone massa prompte.

LES FEROMONES: EL SEXE EN L'AIRE

L'olor també ha demostrat ser una causa important de l'atracció heterosexual. Els animals alliberen a l'aire hormones sexuals, conegudes per feromones, que permeten que l'individu del sexe contrari les localitze, fins i tot a llargues distàncies (varis kilòmetres). Aquesta és la causa que quan una femella està en zel tots els mascles de la contornada se n'asabenten i acudeixen sol·lícits a la cita. Durant molt de temps s'ha discutit sobre l'existència de feromones en l'espècie humana. Aquestes, junt a la dilatació de la

pupil·la, podrien explicar la causa dels sobtats i de vegades sorprenents enamoraments, que fins al moment s'atribuïen a la màgia de Cupido. La creença que l'amant s'enega per allò que estima fins al punt de jutjar erròniament allò que és just, bo i honorós ha estat llargament estudiada en la literatura clàssica: *caucus amor*, *caeca cupido*, *caeca libido*, (cec amor, invisible Cupido, misteriós desig) són expressions freqüents en els poemes de Catul, de Lucreci, d'Ovidi,... i expressen el fet inevitable d'aquest amor quasi irracional. Aquesta ceguera, més que atribuir-la a l'acció de la fletxa certa de Cupido, podríem explicar-la mit-

jançant la posada en marxa d'una sèrie de mecanismes innats que romanen en la nostra espècie, essent l'estímul desencadenador la percepció de la feromona (o la dilatació de la pupil·la) del sexe contrari. Es clar que això lleva prou de romanticisme a la història d'amor desenfundada, i fins i tot pot arribar a reconvertir als nostres ulls totes aquestes reaccions arravatades en instints primaris, idèntics als que esdevenen en la natura.

La literatura científica situa els òrgans emissors de feromones en l'espècie humana a nivell de les axil·les i de les engonals. L'etòleg Eibl-Eibesfeldt informa d'un cas en què un jove excitava sexualment les camperoles eixugant-les la suor del front després del ball amb un mocador que havia dut anteriorment en l'axil·la. Per altra banda, en els balls es realitza un important esforç físic que provoca la suor apocrina que és on es localitzen les feromones sexuals, i que podria explicar la raó última de totes aquestes celebracions. Potser tot això justifica també la passió arravatada del protagonista d'*El perfum* que anava assassinant dones per tal de extraure el seu olor i crear un perfum únic, mescla de tots. I també la patètica publicitat a la que ens veiem cada Nadal condemnats: anuncis amb eslògans com "Torna l'home", en els quals el perfum, l'olor de l'home simbolitzen —quasi més que qualsevol altre aspecte— l'autèntica virilitat. La idea que transmeteixen les agències de publicitat és que, amb aquest perfum determinat, cap dona o cap home se't podrà resistir. Un pot ser petit, llejot, pelacanyes i bufanúvols, però unes gotetes d'aquestes poden fer que el sexe contrari descobreixca en tu meravelles.

Els perfums són, en definitiva, simples succedanis de les feromones. Però, ¿què passaria si aconseguïem aïllar la feromona humana i la utilitzara una multinacional de la perfumeria? Deixe els detalls més sòrdids de la bacanal a la fecunda imaginació dels lectors. No voldria ferir la sensibilitat del lector Pere Just, que des del seu savonarolisme bocairentí, ha descobert (¡jara!) un principi de degradació moral en els escriptors d'EL TEMPS. Però aquells que tinguen ganes de degradar-se un poc, de baixar un poc als nostres orígens, que proven aquest estiu l'estratègia del mocadoret del camperol. En la invisible fórmula d'una mol·lècula es troba gran part del camí de la felicitat, o si més no, d'una xardorosa amistat.

Martí Domínguez Romero